

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-16>

УДК 336.74

ФОНДОВОЙ РИНОК УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ В КОНТЕКСТІ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

THE STOCK MARKET OF UKRAINE AS A TOOL FOR FINANCING INNOVATIONS IN THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX IN THE CONTEXT OF A CIRCULAR ECONOMY

Дейнега Назар Романович

аспірант,

Національний університет "Львівська Політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-4040-1358>**Тирінов Станіслав Володимирович**

аспірант,

Національний університет "Львівська Політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3717-0045>**Deineha Nazar, Tyrinov Stanislav**

Lviv Polytechnic National University

У статті розглянуто фондовий ринок України, проаналізовано роль облігацій та венчурних фондів у залученні інвестиційних коштів для розвитку аграрного виробництва. Сформовані основні виклики і проблематики, з якими стикається український ринок корпоративних облігацій. Наведені рекомендації для вдосконалення регуляторної бази та створення сприятливого інвестиційного клімату. Досліджено ринок корпоративних облігацій та шлях компаній на фондовому ринку по залученню коштів, в тому числі і агрохолдингів. Досліджено міжнародний досвід застосування фондового ринку по залученню коштів для українських агрокомпаній, акції яких котируються на іноземних біржах. Також розглянуто вплив зелених фінансових інструментів таких як зелені облігації для розвитку технології в агропромисловому секторі. Окрему увагу приділено залученню іноземних інвесторів до українського аграрного сектору через механізми фондового ринку.

Ключові слова: фондовий ринок, регулювання, циркулярна економіка, агропромисловий комплекс, корпоративні облігації, інвестиції.

The article examines the stock market of Ukraine, analyzing the role of bonds and venture funds in attracting investment for the development of the agricultural sector. The key challenges and issues faced by the Ukrainian corporate bond market are identified. Recommendations are provided for improving the regulatory framework and creating a favorable investment climate. The corporate bond market and the path of companies, including agroholdings, in raising funds through the stock market are explored. The study also examines international experience in utilizing the stock market to attract capital for Ukrainian agricultural companies whose shares are listed on foreign exchanges. Special attention is paid to the influence of green financial instruments, such as green bonds, on the way towards sustainable agricultural technology. The study focuses on the ability of venture capital to drive innovation, namely precision farming, agriculture robotics, and renewable energy. It also examines the contribution of institutional investors to financing Ukrainian agriculture business and how foreign investors can contribute to the development of Ukraine's agrarian economy. In addition, the article discusses the necessity of developing effective financial instruments appropriate for the needs of agricultural companies and views the securitization of agricultural assets as a means of enhancing liquidity. Besides, the research assesses the impact of global trends, including climate change policy and green investment strategy, on Ukraine's agricultural sector and financial markets. It formulates strategic directions for the development of Ukraine's stock market to facilitate long-term capital mobilization and enhance the competitiveness of agricultural business. The findings suggest that a well-functioning stock market, supported by a transparent regulation system and sophisticated financial instruments, can contribute significantly to the sustainable development of Ukraine's agro-industrial complex.

Keywords: stock market, regulation, circular economy, agro-industrial complex, corporate bonds, investments.

Постановка проблеми. Український агропромисловий комплекс (АПК), попри свою значну роль в економіці країни, стикається з низкою проблем, які ускладнюють його сталий розвиток та модернізацію. Сектор вимагає значних капіталовкладень для впровадження інновацій, розвитку інфраструктури та адаптації до сучасних екологічних стандартів. Проте доступ до фінансування для аграрних підприємств часто обмежений, зокрема через високі процентні ставки банківських кредитів, короткі строки погашення та вимоги до забезпечення. Ці фактори значно стримують можливості аграрних підприємств розвивати свою діяльність та залишатися конкурентоспроможними на міжнародному рівні. В умовах, коли традиційні джерела фінансування є недостатніми, випуск корпоративних облігацій на фондовому ринку може стати перспективним інструментом залучення капіталу. Проте агропромислові компанії стикаються з проблемою низької довіри інвесторів через нестабільність прибутковості, війну, залежність від погодних умов та ринкових коливань. Більше того, український ринок корпоративних облігацій залишається недостатньо розвиненим, а регуляторні механізми часто є складними і не до кінця адаптованими до специфіки аграрного сектора.

Ситуацію погіршує також відсутність стабільної законодавчої бази та обмеженість підтримки з боку держави. Брак спеціальних фінансових інструментів, таких як «зелені облігації», що можуть спрямовуватися на екологічні та циркулярні проекти в агропромисловості, створює ще більше перешкод для аграрного бізнесу. У той час, як на міжнародному рівні корпоративні облігації довели свою ефективність як джерело фінансування для аграрних компаній, в Україні цей інструмент досі використовується обмежено, здебільшого через вищезгадані проблеми.

Таким чином, постає комплексна проблема: як залучити капітал для розвитку агропромислових підприємств в умовах недостатнього розвитку ринку корпоративних облігацій, враховуючи потребу в адаптації до умов циркулярної економіки. Розв'язання цієї проблеми потребує як вдосконалення регуляторної бази, так і створення сприятливих умов для інвесторів, що могли б забезпечити сталий приплив інвестицій у аграрний сектор.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження українських економістів, зокрема М. І. Іоргачової, О. М. Ковальової та Г. М. Коцюрубенко, відзначають, що фондо-

вий ринок України має великий потенціал для залучення інвестицій, але вимагає значного вдосконалення. Автори наголошують на необхідності покращення регуляторної бази та розвитку нових фінансових інструментів, таких як зелені облігації та соціально відповідальні інвестиційні фонди, які сприятимуть фінансуванню проектів у циркулярній економіці. Василь Ільющенко у своїй роботі розглядає проблему недостатньої прозорості українського фондового ринку, що знижує інтерес інвесторів і перешкоджає розвитку корпоративних облігацій як джерела фінансування для агропромислових підприємств. Також можна відзначити вчених: О. Алімов, В. Геєць, М. Войнаренко, І. Єпіфанова та А. Чухноб вони зосереджувалися на питаннях промислової модернізації та інноваційного розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою нашої статті є аналіз потенціалу фондового ринку як інструменту фінансування інноваційних проектів в агропромисловому комплексі України в контексті розвитку циркулярної економіки. Для цього потрібно дослідити, як фондовий ринок може сприяти залученню капіталу для модернізації та підвищення екологічної стійкості аграрного сектору, а також проаналізувати сучасний стан і проблеми українського фондового ринку, зокрема регуляторні обмеження, низьку прозорість та рівень довіри інвесторів. На основі міжнародного досвіду використання фондового ринку для фінансування інноваційних проектів розробити рекомендації щодо вдосконалення регуляторної бази та інвестиційного клімату в Україні, включаючи можливість впровадження зелених облігацій і підвищення захисту прав інвесторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Агропромислові компанії в Україні залучають фінансування використовуючи різні джерела такі як: банківське кредитування, реінвестування власних коштів, державні програми, іноземні інвестиції, корпоративні облігації та приватне інвестування. Банківське кредитування – традиційний метод фінансування, що залишається основним для багатьох аграрних підприємств. За даними Національного банку України, станом на 2023 рік, частка кредитів, наданих сільськогосподарському сектору, становила близько 15% від загального обсягу корпоративного кредитування.

Багато підприємств реінвестують власний прибуток у розвиток бізнесу. Згідно з даними Державної служби статистики України, у

2022 році близько 40% капітальних інвестицій в аграрний сектор були здійснені за рахунок власних коштів підприємств.

Уряд України реалізує програми, спрямовані на підтримку аграрного сектору, зокрема компенсацію відсоткових ставок за кредитами та надання грантів. У 2022 році обсяг державної підтримки аграрного сектору становив приблизно 4 млрд грн.

Іноземні інвестори вкладають кошти в український аграрний сектор через прямі інвестиції та спільні підприємства. За даними Державної служби статистики, у 2022 році обсяг прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор склав близько 600 млн доларів США. На жаль, загальна динаміка прямих інвестицій в Україну не є надто втішною тому аграрії не сильно можуть розраховувати на такий вид залучення коштів. Обсяг у 2021 році зріс на 7,555 млрд доларів США порівняно з 2020 роком, що можна назвати успіхом. Але з початком повномасштабної війни в Україні обсяг прямих інвестицій скоротився кратно і тільки в 2024 році були зафіксовані рекордні інвестиції від початку війни вартістю 3,1 млрд. дол. (Сума за перші 3 квартали 2024 року) [1].

Українські компанії акції яких котируються на іноземних біржах успішно використовують фондовий ринок для залучення коштів через випуск єврооблігацій. Наприклад, у 2021 році агропромисловий холдинг "Астарта" здійснив випуск єврооблігацій на суму 300 мільйонів доларів США з терміном погашення у 2026 році. Цей крок став важливим етапом у стратегії компанії щодо диверсифікації джерел фінансування та залучення міжнародного капіталу для розвитку своїх проєктів.

Облігація – грошове зобов'язання, видане інвестору емітентом. За користування такими грошовими ресурсами емітент погоджується виплачувати відповідний відсоток у вигляді так званих «купонів». Коли заздалегідь обумовлений термін добігає кінця, емітент виплачує інвестору основну суму грошей. Такий спосіб фінансування бізнесу в Україні здобув популярність враховуючи свою ефективність тому кілька інших компаній використовували також даний метод для залучення іноземного капіталу.

У жовтні 2021 року агрохолдинг "Кернел" випустив єврооблігації на суму 300 млн доларів США з терміном погашення у 2027 році та відсотковою ставкою 6,75% річних [2]. Найбільший виробник яєць і яєчних продуктів в Україні – компанія Avangardco Investments Public

Limited («Авангард») залучила 200 млн. дол., розмістивши свої єврооблігації на Лондонській фондовій біржі [3]. У 2019 році НАК "Нафтогаз України" розмістила єврооблігації на суму 600 млн євро з терміном погашення у 2024 році та відсотковою ставкою 7,125% річних [4]. Ці випуски єврооблігацій свідчать про активність українських компаній на міжнародних фінансових ринках та їхні зусилля щодо залучення іноземних інвестицій для розвитку бізнесу. На жаль, після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році українські компанії не здійснювали нових випусків єврооблігацій для залучення коштів. Натомість вони зосередилися на реструктуризації існуючих боргових зобов'язань.

На внутрішньому ринку України корпоративні облігації не здобули такої популярності як у західних партнерів але приклади випуску корпоративних облігацій аграрними та іншими компаніями на внутрішньому ринку все ж є.

31 серпня 2023 року агрохолдинг KSG Agro випустила облігацій на суму 3 млн дол. та 110 млн. грн. [5].

У 2023 році компанія "Нова Пошта" випустила облігації на суму 700 млн грн з терміном обігу 3 роки та відсотковою ставкою 16% річних. Залучені кошти спрямовані на розширення логістичної інфраструктури та впровадження нових послуг [6].

У 2018 році державне підприємство "Укрпошта" випустило облігації на 600 млн грн з терміном обігу 2 роки та ставкою 15% річних. Залучені кошти спрямовані на оновлення автопарку та цифровізацію послуг [7].

Агропромислові комплекси здебільшого не використовують можливості по залученню коштів через випуск корпоративних облігацій в Україні через низку проблем описаних в постановці проблеми. Якщо акції компанії котируються на іноземних фондових біржах (здебільшого це Варшавська та Лондонська фондові біржі), то вони вперше чергу зацікавлені у випуску єврооблігацій. Основною причиною цьому - ліквідність, яка представлена на іноземних ринках і можливість залучити більший обсяг капіталу. Ліквідність на українському фондовому ринку бажає бути кращою і це підтверджує звіт національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2024 рік. Загальний обсяг зареєстрованих випусків корпоративних облігацій у 2024 році порівняно з аналогічним періодом 2023 року зменшився на 7,97 млрд грн [8].

Залучення коштів для аграрних компаній шляхом виходу на українську біржу також не

Таблиця 1

**Обсяг та кількість випусків корпоративних облігацій,
зареєстрованих комісією протягом січня – грудня 2024 року**

Період	Обсяг випуску корпоративних облігацій, млн грн				Обсяг випуску корпоративних облігацій в млн доларах США	Кількість випусків, шт
	Загальний обсяг зареєстро- ваних випусків	Підприємства (крім банків та страхових компаній)	Банки	Страхові компанії		
Січень	0	0	0	0	5,00	2
Лютий	100,00	100,00	0	0	3,00	4
Березень	0	0	0	0	0	0
Квітень	2015,00	2015,00	0	0	5,00	8
Травень	550,00	550,00	0	0	0,00	2
Червень	0	0	0	0	0	0
Липень	200,00	0	200,00	0	0,00	2
Серпень	1290,00	1290,00	0	0	2,00	7
Вересень	510,00	510,00	0	0	0,00	3
Жовтень	200,00	200,00	0	0	0,00	5
Листопад	190,00	190,00	0	0	2,50	4
Грудень	20,00	20,00	0	0	0,00	1
Усього	5075,00	4875,00	200,00	0	17,50	38

Джерело: сформовано на основі [8]

є перспективним варіантом, через ту саму проблему що і з випуском облігацій всередині країни – відсутністю ліквідності спричиненою незацікавленістю і нерозумінням більшості інвесторів українського фондового ринку. Але останні роки продемонстрували дві важливі особливості: перша – великі українські інституційні гравці (банки та юридичні особи) зацікавлені і підтверджують це своїми коштами в інвестиціях в корпоративні облігації; друга – роздрібні інвестори готові інвестувати свої кошти в облігації, як корпоративні так і ОВДП (державні цінні папери). Доказом цього є державні воєнні облігації та корпоративні облігації “Нової пошти”. Всього з початку повномасштабного вторгнення українці купили ОВДП на 1 трлн грн. Всього в обігу нині перебуває ОВДП на понад 1,6 трлн гривень, з яких частка комерційних банків – 42,2%, Нацбанку – 41,5%, юридичних осіб – 10%, фізичних осіб – 3,8%, нерезидентів – 2,4%, територіальних громад – 0,1%. [10]

Обсяг вкладень фізичних осіб з 2016 року зріс приблизно у 600 разів, а з 24 лютого 2022 року – більш ніж у 2,4 раза. Юридичні особи збільшили свої інвестиції в ОВДП у

7 разів з 2016 року та у 2 рази з початку повномасштабного вторгнення. За період з січня 2022 по березень 2024 року виплачено купонного доходу українським фізичним і юридичним особам (без банків) на суму 31,5 млрд грн, а іноземним – 19 млрд грн, що в сумі становить 50,5 млрд грн. Поряд із дохідністю важливою характеристикою є висока ліквідність ОВДП на вторинному ринку, адже інвестори можуть у будь-який момент продати облігації за актуальною ринковою ціною [10].

Важливо виділити, що компанія ICU була частиною цього успіху пов'язаного з ОВДП, так як кожна друга облігація в Дії була придбана через них. Група ICU – незалежна фінансова група, що надає брокерські послуги, послуги з управління активами та приватним акціонерним капіталом, а також займається венчурними та фінтех-інвестиціями. Географія інтересів групи – ринки, що розвиваються. В Україні ICU впродовж вже 15 років є найбільшим брокером з торгівлі державними облігаціями. Група також є лідером ринку управління активами та пенсійними заощадженнями [11]. Саме зручність і легкість в користуванні сервісом допомогла залучити велику кількість при-

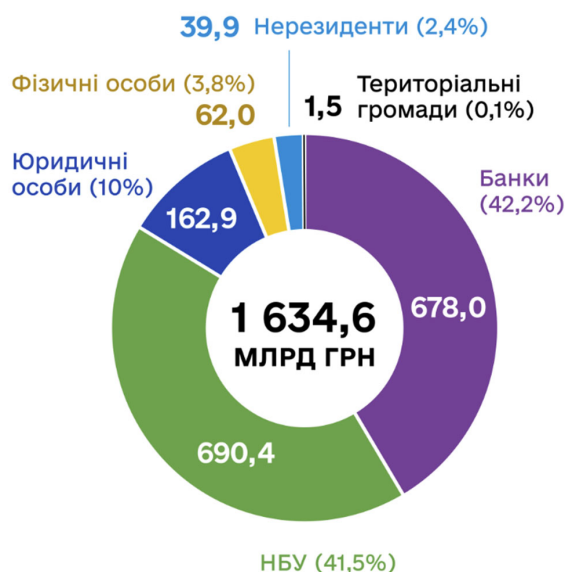

Рис. 1. Розподіл інвесторів в ОВДП (млрд грн)

Джерело: сформовано на основі [10]

ватних клієнтів для купівлі ОВДП. Основною їх перевагою є легкість купівлі/продажу цінних паперів та наявність ліквідності яка дозволяє це зробити в любий момент.

У застосунках та на сайтах низки брокерських компаній, які активні на ринку ОВДП, немає даних про можливість придбання корпоративних облігацій. Зокрема, це стосується ISU та БТС Брокер (включно із його партнерським застосунком Бонд.юа). Відсутність корпоративних облігацій, таких як облігації «Нової пошти», на платформі ISU пов'язана з політикою компанії щодо захисту роздрібних інвесторів від надмірних ризиків. Керівник брокерського підрозділу ISU, Андрій Величко, зазначив, що вони продають фізичним особам лише ОВДП, щоб убезпечити їх від потенційних фінансових втрат, пов'язаних з інвестиціями в корпоративні облігації. Натомість у БТС така можливість насправді є. «Наразі дійсно котирувань корпоративних облігацій у застосунку та на сайті немає. Але уточнити ціни та наявні цінні папери завжди можна, зв'язавшись з нами у будь-який зручний для клієнта спосіб». На жаль, самі брокери визнають, що інвестування в корпоративні облігації є дуже ризикованим для фізосіб і тому не надають прямої можливості робити це для своїх інвесторів у своїх застосунках.

Першочергово, довіру до даного виду інвестицій повинна привернути увагу держава, як це було з ОВДП. Створення платформи, яка зможе донести про можливості в інвестуванні у такий вид паперів та запевнити інвестора

про безпеку їх інвестицій, може бути першим кроком для цього. Кожен інвестор має бути впевненим, що він є захищеним державою і в разі неправомірних дій приватною компанією чи проблем з виплатою або затримками погашення коштів по облігаціях, він зможе відстояти свої права у суді. У цьому напрямку вже є зроблені перші кроки, які роблять для компанії вихід на цей вид ринку залучення коштів простішим, а для інвестора безпечнішим - відбулися позитивні зміни у регулюванні, національна комісія з цінних паперів та фондового ринку ухвалила 06.09.2024 нове положення про порядок здійснення емісії корпоративних облігацій та їх обігу.

Значний потенціал для залучення коштів через фондовий ринок має аграрний сектор, який є однією з ключових галузей економіки України. Однак, застарілі методи ведення сільського господарства та відсутність модернізації перешкоджають підвищенню продуктивності та сталого розвитку. На жаль, на значній частині української території ґрунти погіршилися або стали кислими, засоленими чи лужними внаслідок нераціональних методів господарювання, зокрема надмірного використання мінеральних добрив та застарілих технологій. Низька ефективність використання землі та недостатній доступ фермерів до капіталу і кредитних ресурсів створюють додаткові бар'єри для залучення інвестицій. Державна підтримка у вигляді стимулюючих механізмів та гарантій для інвесторів сприятиме зростанню довіри до цього виду фінансування та прискорить трансформацію аграрного сектору в умовах циркулярної економіки [14]. Розвиток ринку корпоративних облігацій та венчурного фінансування може стати інструментом для вирішення цих проблем. Інвестиції у сучасне обладнання, впровадження передових агротехнологій та інноваційних практик дозволять підвищити врожайність, оптимізувати використання ресурсів та зробити агропромисловий сектор більш стійким до глобальних викликів.

Незважаючи на певний прогрес у впровадженні циркулярних правил і вимог, все ще існують значні прогалини, а процес впровадження відбувається досить повільно. Діюча податкова система в Україні здебільшого дотримується лінійних принципів, про що свідчать низькі податки за розміщення відходів на звалищах, які не стимулюють бізнес до впровадження циркулярних підходів, відсутність запроваджених схем розширеної відповідальності виробника (РВВ) та від-

сутність субсидій для органічної чи сталої продукції. Ці прогалини підкреслюють необхідність комплексних реформ, спрямованих на узгодження податкової політики з цілями циркулярної економіки, що сприяє створенню середовища, сприятливого для сталих практик і ресурсоефективності. Однією з нагальних проблем, що перешкоджає ефективному управлінню ресурсами, є відсутність повних даних та належних систем моніторингу для відстеження використання ресурсів у різних секторах. Брак прозорості та підзвітності ускладнює процес оптимізації використання ресурсів, мінімізації впливу на довкілля та переходу до більш циркулярної економіки. Для вирішення цієї проблеми необхідні інвестиції в удосконалення методів збору даних, створення стандартизованих систем моніторингу та інтеграцію інноваційних технологій для відстеження використання ресурсів у режимі реального часу та їхнього аналізу у різних секторах.

Висновки. З дослідження можна зробити чіткий висновок, що на даний момент єдиний фінансовий інструмент який пропонує фондовий ринок України для залучення коштів для агрохолдингів є корпоративні облігації. Успішні випуски таких облігацій аграрними компаніями доводять потенціал цього сегменту. В першу чергу повинні відбутися послаблення і покращення в регуляторному механізмі, це допоможе великим гравцям на ринку, таким як ICU, переконати і залучити інвесторів вкла-

дати кошти в корпоративні облігації. Також держава повинна бути активною в інформуванні та залученні громадян використовуючи медіа ресурси, цим самим підвищуючи довіру інвесторів до даного напрямку інвестування.

На жаль, впровадження механізмів державної підтримки для випуску зелених облігацій, здається, на разі неможливим через війну але Європейський зелений курс дає надії на те, що українські компанії зможуть залучати кошти від іноземних партнерів для імплементації заходів, які загадуються в документі створеним спільно з Європейським союзом. Аналіз міжнародного досвіду, зокрема ЄС та США, демонструє, що використання таких фінансових інструментів, як зелені облігації, дозволяє залучати значні інвестиції для модернізації агропромисловості та впровадження екологічно відповідальних технологій. Активізація співпраці з міжнародними фінансовими організаціями для підтримки венчурних фондів, орієнтованих на агроінновації може стати для українських компаній справжнім проривом для аграрного бізнесу в контексті циркулярної економіки та європейського зеленого курсу який Україна взяла зобов'язання імplementувати відповідне законодавство ЄС. Цей підхід сприяв би підвищенню ефективності компанії, зниженню рівня забруднення довкілля та технологічному розвитку всього сектора, проте його реалізація неможлива без грантової підтримки та зацікавленості з боку іноземних партнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Прямі інвестиції. Статистика зовнішнього сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5> (дата звернення: 13.02.2025)
2. Кернел. Випуск євробондів на 300 млн доларів. URL: <https://career.kernel.ua/novyny/kernel-vypustyv-eyevrobondy-na-300-mln-dolariv> (дата звернення: 13.02.2025)
3. Авангард. Випуск євробондів на 200 млн доларів. URL: https://www.unian.ua/economics/agro/418551-kompaniya-avangard-zaluchila-200-mln-dol-shlyahom-rozmischennya-evroobligatsiy.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.02.2025)
4. Нафтогаз. Залучення коштів розміщенням євроблігацій на 600 млн євро та 335 млн дол. США. URL: <https://www.naftogaz.com/news/naftogaz-uspishno-rozmistyv-evroobligatsii-na-600-mln-evro-ta-335-mln-dol-ssha> (дата звернення: 15.02.2025)
5. KSG Agro. Випуск облігацій на суму 3 млн дол. та 110 млн грн. URL: <https://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/27989-ksg-agro-vypuskaie-oblihiatsii-na-sumu-3-mln-dol-ta-110-mln-hrn.html> (дата звернення: 15.02.2025)
6. Нова Пошта. Розміщення облігацій на 700 мільйонів гривень. URL: <https://epravda.com.ua/news/2020/05/15/660548/> (дата звернення: 15.02.2025)
7. Укрпошта. Випуск облігацій на 600 млн. грн. URL: <https://tsn.ua/groshi/v-ukrposhti-rozpovili-na-schovitratyat-150-milyoniv-griven-vid-realizatsiyi-pershih-obligatsiy-1108362.html> (дата звернення: 19.02.2025)
8. Інформаційна довідка національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо ринків капіталу України протягом січня – грудня 2024 року. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/#tab-dov> (дата звернення: 19.02.2025)

9. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukrainians_have_purchased_uah_1_trillion_of_domestic_government_bonds_since_the_start_of_the_full-scale_invasion-4614 (дата звернення: 25.02.2025)
10. Міністерство фінансів України. “Статистика купівлі ОВДП”. URL: <https://mof.gov.ua/uk/news> (дата звернення: 25.02.2025)
11. ICU. URL: <https://icu.ua/about-icu/news/50-vd-vsh-ovdp-v-d-pridbano-cherez-icu> (дата звернення: 25.02.2025)
12. Про затвердження Положення про порядок здійснення емісії корпоративних облігацій та їх обігу. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=22240520> (дата звернення: 26.02.2025)
13. Представництво України при Європейському Союзі. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda> (дата звернення: 01.03.2025)
14. Циркулярна економіка для промислового розвитку в Україні / Морган Вейл та ін. підготовлений Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) у Відні, Австрія, 2024. 17с.

REFERENCES:

1. Pryami investytsiyi. Statystyka zovnishnoho sektoru. Natsionalnyy bank Ukrayiny [Direct Investments. External Sector Statistics. National Bank of Ukraine]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5>. (accessed February 13, 2025)
2. Kernel. Vypusk yevrobondiv na 300 mln dolaryv [Kernel. Eurobond issuance of \$300 million]. URL: <https://career.kernel.ua/novyny/kernel-vypustyv-yevrobondy-na-300-mln-dolariv> (accessed February 13, 2025)
3. Avanhard. Vypusk yevrobondiv na 200 mln dolaryv [Avangard. Eurobond issuance of \$200 million]. URL: https://www.unian.ua/economics/agro/418551-kompaniya-avangard-zaluchila-200-mln-dol-shlyahom-rozmischennya-evroobligatsiy.html?utm_source=chatgpt.com (accessed February 13, 2025)
4. Naftohaz. Zaluchennyakoshtivrozmyshchennamyevrooblihaatsiyana600mlnyevrota335mlndol[Naftogaz. Fund-raising through the placement of Eurobonds worth €600 million and \$335 million.] URL: <https://www.naftogaz.com/news/naftogaz-uspishno-rozmistyv-evroobligatsii-na-600-mln-evro-ta-335-mln-dol-ssha> (accessed February 15, 2025)
5. KSG Agro. Vypusk oblihaatsiy na sumu 3 mln dol. ta 110 mln hrn [KSG Agro. Bond issuance of \$3 million and UAH 110 million]. URL: <https://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/27989-ksg-agro-vypuskaie-oblihatsii-na-sumu-3-mln-dol-ta-110-mln-hrn.html> (accessed February 15, 2025)
6. Nova Poshta. Rozmyshchennya oblihaatsiy na 700 millioniv hryven [Nova Poshta. Placement of bonds worth UAH 700 million]. URL: <https://epravda.com.ua/news/2020/05/15/660548/> (accessed February 15, 2025)
7. Ukrposhta. Vypusk oblihaatsiy na 600 mln. hrn [Ukrposhta. Bond issuance of UAH 600 million]. URL: <https://tsn.ua/groshi/v-ukrposhti-rozpovili-na-scho-vitratyat-150-milyoniv-griven-vid-realizatsiyi-pershih-obligatsiy-1108362.html> (accessed February 19, 2025)
8. Informatsiyna dovidka natsional'noyi komisiyi z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku shchodo rynkiv kapitalu Ukrayiny protyahom sichnya – hrudnya 2024 roku [Informational report of the National Securities and Stock Market Commission on the capital markets of Ukraine for January – December 2024]. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/#tab-dov> (accessed February 19, 2025)
9. Ministerstvo finansiv Ukrayiny [Ministry of Finance of Ukraine]. URL: <https://mof.gov.ua/uk/news> (accessed February 25, 2025)
10. Ministry of Finance of Ukraine. “Statistics on the purchase of government bonds” [Ministry of Finance of Ukraine. “Statistics on the purchase of government bonds”]. URL: <https://mof.gov.ua/uk/news> (accessed February 25, 2025)
11. ICU [ICU]. URL: <https://icu.ua/about-icu/news/50-vd-vsh-ovdp-v-d-pridbano-cherez-icu> (accessed February 25, 2025)
12. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro porjadok zdiysnennya emisiyi korporatyvnykh oblihaatsiy ta yikh obihu [On the approval of the Regulation on the procedure for the issuance and circulation of corporate bonds]. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=22240520> (accessed February 25, 2025)
13. Predstavnytstvo Ukrayiny pry Yevropeyskomu Soyuzi [Mission of Ukraine to the European Union]. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda> (accessed March 01, 2025)
14. Tsykulyarna ekonomika dlya promyslovoho rozvytku v Ukrayini / Morgan Veil ta in [Circular Economy for Industrial Development in Ukraine / Morgan Veil Lavalley and others]. pidgotovlenyy Orhanizatsiyeyu Obyednanykh Natsiy z promyslovoho rozvytku (YUNIDO) u Vidni, Avstriya, 2024. 17 p.